

Open Universiteit

Polen en de voorrang van het EU-recht

Jesse Claassen

Universitair docent Europees recht

Webinar, 6 december 2021

Europese Unie

Pol op

NIEUWS

Pools gerechtshof legt bom onder Europese rechtsorde: weg vrij voor juridische Polexit

Het Poolse Constitutioneel Hof heeft donderdag geoordeeld dat het Poolse recht in een aantal gevallen boven het Europese recht gaat. Een deel van de Europese verdragen werd in strijd met de Poolse grondwet verklaard. Volgens europarlementariërs zet deze uitspraak Polen op weg naar de uitgang van de EU.

Arnout le Clercq en **Marc Peepkorn** 7 oktober 2021, 17:35

Klap voor EU recht boven B

07 oktober 2021 17:59

Laatste update: 07 oktober 20

Het Poolse recht gaat grondwettelijk hof dor tegenslag voor de Eur gezien als de juridisch besluit de deur open v

De EU mag op een aan zich moeten houden. D

Europese markt, milieur

onafhankelijke rechtspraak in EU-lidstaten.

Polen bij ee polexit!. Beeld AFP

De feiten

- Premier startte procedure bij Poolse constitutionele hof
- Vraag: bepalingen EU-Verdrag verenigbaar met Poolse grondwet?
- Bepalingen zien op voorrang EU-recht boven nationaal recht
- Uitspraak (K 3/21): bepalingen onverenigbaar met Poolse grondwet

De voorrang van het EU-recht

- *Van Gend & Loos* (1963):
  - Rechtstreekse werking van EU-recht
- *Costa/ENEL* (1964):
  - Nationaal recht moet wijken voor EU-recht in geval van strijd

= in essentie: als je kiest voor samenwerking, houd je je aan de gezamenlijke afspraken

Verwerping van voorrang in context: theorie

- Enkele andere constitutionele hoven: ook geen onvoorwaardelijke voorrang EU-recht
- *Ultra vires*-controle:
  - Grondwet geeft toestemming voor bevoegdhedenoverdracht aan EU
  - Constitutioneel hof controleert naleving van grondwet
  - Constitutioneel hof: EU binnen bevoegdheden zoals overgedragen door grondwet?

Verwerping van voorrang in context: praktijk

- Drie uitspraken waarin nationaal recht voorrang krijgt boven EU-recht:
  1. Tsjechisch constitutioneel hof: *Holubec* (2012)
  2. Deens hooggerechtshof: *Ajos* (2016)
  3. Duits constitutioneel hof: *PSPP* (2020)

De Poolse uitspraak in context

- Poolse uitspraak:
  - ‘Constitutioneel hof’ ≠ onafhankelijk
  - ‘Uitspraak’ ≠ juridisch oordeel
  - = politiek besluit, verzocht door premier
- Gevolg: weg vrij om EU-recht te negeren

Mogelijke consequenties vanuit de EU

1. Polesis
2. Artikel 7-procedure
3. Inbreukprocedure
4. Coronaherstelfonds
5. Conditionaliteitsverordening

Polexit

- Geen mogelijkheid onder EU-recht om lidstaat te verwijderen
- Art. 50 VEU: besluit om EU te verlaten:
  - Moet overeenkomstig grondwet
  - Moet voortvloeien uit democratisch proces

Artikel 7-procedure

- Lidstaat rechten ontnemen wegens schending waarden art. 2 VEU
- Art. 7 lid 1 VEU:
  - “duidelijk gevaar”
  - Voorstel 1/3 lidstaten/Europees Parlement/Europese Commissie
  - Goedkeuring Europees Parlement
  - 4/5 meerderheid Raad
- Art. 7 lid 2 VEU:
  - “ernstige en voortdurende schending”
  - Voorstel 1/3 lidstaten/Europese Commissie
  - Goedkeuring Europees Parlement
  - Eenparigheid Europese Raad

Inbreukprocedure

- Boete voor lidstaat wegens schending van verplichting onder EU-recht
- Procedure (art. 258-260 VWEU):
  - Administratieve fase
  - Oordeel Hof van Justitie
  - Bij niet-naleving: tweede oordeel Hof van Justitie inclusief boetes

Coronaherstelfonds

- Herstel- en veerkrachtfaciliteit (Verordening 2021/241)
- Goedkeuring vereist van Europese Commissie en Raad
- Beoordeling op basis van landspecifieke uitdagingen en prioriteiten
- = voor Polen o.a. rechterlijke onafhankelijkheid

Conditionaliteitsverordening

- Verordening 2020/2092:
  - Voorwaarde 1: Schending beginsel van de rechtsstaat (art. 3)
  - Voorwaarde 2: Rechtstreekse gevolgen voor financiële belangen EU (art. 4)
  - Gevolg: “Passende maatregelen” voorgesteld door Europese Commissie (art. 5)
  - Vaststelling door Raad (art. 6 lid 10)
- Lopende procedure geldigheid voor Hof van Justitie

A black and white photograph of a long line of birds perched on a wire, stretching across the top of the frame. The background is a cloudy sky. A large red circle is overlaid on the left side of the image, containing white text.

**Bedankt voor jullie
aandacht!**

Contact: Jesse.claassen@ou.nl